

Sygn. akt III PSK 138/21

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa M. D.

przeciwko [...] Szpitalowi [...] w S.

o przywrócenie do pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 lutego 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 24 września 2020 r., sygn. akt VI Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 24 września 2020 r. oddalił apelację M. D. od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 11 lutego 2019 r., oddalającego powództwo M. D. przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Wojewódzkiemu Szpitalowi Zespolonemu w S. o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę z dnia 21 października 2016 r. za bezskuteczne, a po upływie okresu wypowiedzenia, o przywrócenie do pracy.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej powódka podniosła zarzuty naruszenia: (-) art. 45 § 1 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji tego nieprawidłowe uznanie, że wypowiedzenie powódce umowy o pracę było niezależne od ogłoszonych i realizowanych planów konsolidacji dwóch szpitali wojewódzkich i związane było jedynie z trudną sytuacją finansową

pracodawcy, podczas gdy należycie oceniając ustalony stan faktyczny, należało stwierdzić, iż likwidacja stanowiska pracy powódki w rzeczywistości była uzależniona od trwającego procesu konsolidacji szpitali, a ponadto, w świetle ustalenia, że powódka w przeddzień wypowiedzenia umowy o pracę zgłaszała publicznie krytyczne uwagi co do planu konsolidacji szpitala, należało uznać, że likwidacja stanowiska pracy wyłącznie z powodu złej sytuacji finansowej pracodawcy nie była rzeczywistą przyczyną wypowiedzenia; (-) art. 45 § 1 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji tego nieprawidłowe uznanie, że stan faktyczny i prawny co do procesu konsolidacji szpitali nie miał wpływu na ocenę prawidłowości wypowiedzenia umowy o pracę, podczas gdy należało ocenić, że wskutek braku zatwierdzenia założeń dotyczących tego procesu przez kompetentny organ w czasie nieodległym, likwidacja stanowiska pracy powódki nie była pewna w momencie wypowiedzenia umowy o pracę oraz w nieodległej przyszłości, a co za tym idzie - w chwili złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę było ono nieuzasadnione; (-) art. 45 § 1 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie i zważenie, że kryterium doboru do zwolnienia, tj. wykształcenie ekonomiczne, w kontekście sytuacyjnym, gdzie dobór do zwolnienia następował jedynie między powódką i Panem K. L., było adekwatne, podczas gdy przyjmując wszelkie inne istotne dla potrzeb i interesu pracodawcy kryteria, powódka nie zostałaby dobrana do zwolnienia, a w konsekwencji należało uznać, że kryterium to zostało przez pozwanego wybrane jedynie w celu zwolnienia konkretnego pracownika - powódki.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji w całości, przez przywrócenie powódki do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy w pozwanej jednostce; ewentualnie - w przypadku uznania, że przywrócenie jest niemożliwe albo niecelowe - zasądzenie na rzecz powódki od pozwanego odszkodowania w równowartości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia, a ponadto zasądzenie od pozwanej jednostki na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w obydwu instancjach według norm przepisanych; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu

Sądowi, bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. Ponadto wniosła o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka powołała się na jej oczywistą zasadność. Według skarżącej, oczywistość naruszenia prawa materialnego przy zastosowaniu przepisu art. 45 § 1 k.p. wyraża się w zawężonej ocenie ustalonego stanu faktycznego, wynikiem czego Sąd drugiej instancji uznał, że przyczyna wypowiedzenia podana przez pracodawcę była rzeczywista. Sąd drugiej instancji powinien dokonać pogłębionej analizy wszelkich okoliczności towarzyszących zwolnieniu i uwzględnić ich wagę dla ustalenia, czy przyczyna wypowiedzenia umowy o pracę była rzeczywista i czy wypowiedzeniu nie towarzyszyły inne, bardziej istotne okoliczności. Ponadto Sąd drugiej instancji nie dokonał wnikliwej oceny co do adekwatnych kryteriów doboru pracowników do zwolnienia i w konsekwencji niewłaściwie zastosował przepis przez uznanie „wykształcenia na kierunku ekonomicznym” za kryterium adekwatne.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej ze względu rodzaj sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy oraz obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych,

wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK

4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżąca argumentowała, że Sąd Okręgowy wybiórczo dokonał oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, albowiem nie dokonał wnikliwej oceny dowodów służących ustaleniu prawidłowego stanu faktycznego, co w konsekwencji

skutkowało uznaniem, że wypowiedzenie powódce umowy o pracę było uzasadnione i nie naruszało 45 § 1 k.p.

Wbrew tym twierdzeniom, w niniejszej sprawie na podstawie całego zgromadzonego materiału dowodowego Sąd Okręgowy szczegółowo i rzetelnie wyjaśnił, dlaczego uznał, że wskazana powódce przyczyna wypowiedzenia umowy o pracę w postaci likwidacji stanowiska pracy z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną pracodawcy stanowiła przyczynę rzeczywistą i uzasadnioną. Przyjęte przez pozwanego pracodawcę kryterium doboru do zwolnienia, tj. wykształcenie ekonomiczne, było kryterium adekwatnym. Sąd drugiej instancji uznał również, że w dacie złożenia wypowiedzenia powódce priorytetowym dla pozwanego było polepszenie kondycji finansowej Szpitala. (k. 11 - 13 uzasadnienia),

Wypada podkreślić, że w ramach uprawnień kierowniczych, a także z racji na ponoszenie ryzyka prowadzonej działalności, pracodawca ma prawo dokonywać zmian w strukturze organizacyjnej. Kontroli sądowej nie podlega zaś merytoryczna trafność dokonanych zmian (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r., II PK 252/11, LEX nr 1215430). Oznacza to, że autonomia zarządcza pracodawcy nie została poddana ocenie sądowej (uchwała pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85, wytyczne w przedmiocie stosowania art. 45 k.p., OSNCP 1985 nr 11 poz. 164, teza IX; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1992 r., I PRN 40/92, LEX nr 14962; z dnia 27 listopada 1997 r., I PKN 401/97, OSNAPiUS 1998 nr 18, poz. 542). Teza ta znalazła potwierdzenie również w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym wielokrotnie wyjaśniano, że zasadniczo likwidacja konkretnego stanowiska pracy, spowodowana zmianą struktury organizacyjnej zakładu pracy (np. zmniejszenie liczby pracowników - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 1997 r., I PKN 176/97, OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 263, czy rozdzielenie zadań przypisanych do danego stanowiska innym pracownikom - wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 2014 r., I PK 271/13, LEX nr 1663120; z dnia 3 września 2013 r., I PK 41/13, OSNP 2014 nr 8, poz. 116), uzasadnia zwolnienie pracownika, który był zatrudniony na tym stanowisku, bez potrzeby oceny przez pracodawcę przymiotów zawodowych tego pracownika oraz porównywania go z pracownikami zatrudnionymi na stanowiskach innego rodzaju.

Kontroli sądowej w takich przypadkach poddana jest zaś prawdziwość przeprowadzanych przez zatrudniającego zmian (pozorność likwidacji). Dodatkowo, w sprawach o roszczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy bada się nie tylko, czy likwidacja stanowiska pracy była realna czy pozorna, ale również czy między nią a wypowiedzeniem (rozwiązaniem) stosunku pracy zachodził związek przyczynowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., I PKN 613/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 351).

We wniosku skarżąca przeciwstawia ocenie dokonanej przez Sąd drugiej instancji, swoją własną analizę zgromadzonego materiału dowodowego i własny pogląd na sprawę. Tym samym zmierza w istocie do podważenia suwerennej i niepoddającej się kontroli kasacyjnej sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II PK 248/09, LEX nr 1663571). Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącą w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy nie jest bowiem uprawniony do badania prawidłowości ustaleń faktycznych, ani też do oceny dowodów dokonanych przez sąd drugiej instancji. Sąd Najwyższy, jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się też oceną materiału dowodowego i nie ma kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 1 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).